

Een terugval in groei na afspenen, een zogeheten speendip, is te voorkomen volgens Trouw Nutrition. Door een hoog melkvoerschema te combineren met slimmer spenen wordt niet alleen een speendip voorkomen, maar is een kalf later ook gezonder.

tekst **Diane Versteeg**

Langer en meer melk voeren zorgt voor de beste levensproductie

Succesvol spenen voor een kortere jongveeopfok

Waarom voeren we onze kalveren twee keer per dag en waarom zo weinig? Dat is de vraag die Leonel Leal, samen met Harma Berends betrokken bij het LifeStart-onderzoeksprogramma naar jongveeopfok van Trouw Nutrition, altijd aan wetenschappers, studenten en veehouders stelt. Het antwoord is simpel: traditiegetrouw molken we twee keer per dag en de kalveren een 'restje' melk geven was het makkelijkst voor de veehouder. 'We kijken nu steeds meer naar wat het kalf nodig heeft en wat we van de koe kunnen leren over goede jongveeopfok.

De belangrijkste les: voer het kalf zeker in de eerste acht weken veel melk – oftewel volgens een hoog voerschema', aldus Leal. 'Als een kalf in de eerste acht weken onbeperkt toegang heeft tot melk, drinkt het tot zestien liter melk per dag, verdeeld over kleine porties. De twee keer twee liter, die veel melkveehouders gewend zijn, is voor de groei en ontwikkeling van het kalf eigenlijk te weinig.'

Eerste twee maanden cruciaal

Zijn collega Harma Berends benadrukt de grote relatie tussen jeugdgroei, afkalfleef-

tijd en de resultaten in de eerste twee lactaties en de uiteindelijke levensproductie van een melkkoe. 'Een goede voer- en speenstrategie bij kalveren is essentieel voor de aanleg van organen en uierweefsel in de eerste acht weken', zegt zij. Over de optimale hoeveelheid melk en de beste speenstrategie voerde Trouw Nutrition onderzoek uit op drie locaties verspreid over Nederland en Canada. 'We wilden weten hoe stress rondom afspenen kon verminderen, op welke leeftijd het kalf de minste terugval in ontwikkeling zou hebben en welke strategie –

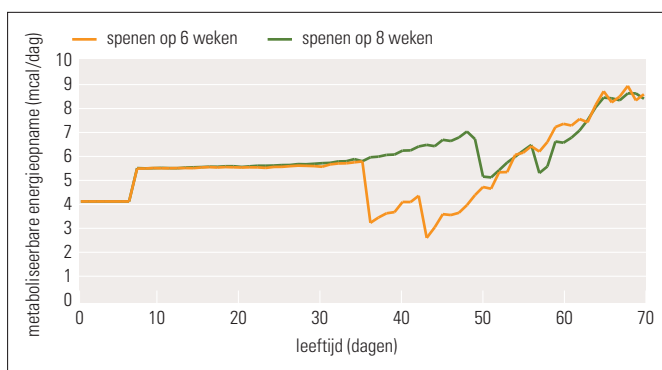
Jan Hemstede: 'Een goede opfok begint al vóór de geboorte'

Vooral de stapsgewijze afbouw van melkgift is volgens melkveehouder Jan Hemstede (48) een belangrijke reden waarom zijn kalveren minder last hebben van een speendip. 'Natuurlijk zit er bij mij ook wel eens één tussen die minder goed wil. Maar ik realiseer me dat een goede opfok al vóór de geboorte begint', laat hij weten.

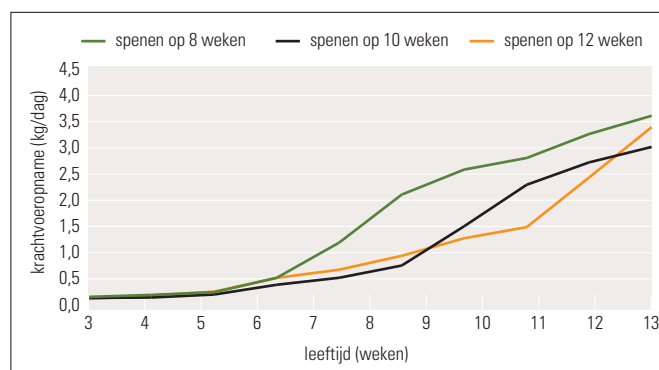
Hemstede melkt in Ommen 153 koeien en wil op termijn 48 kalveren per jaar aanhouden. Direct na de geboorte geeft hij een kalf 2,5 tot 4 liter biest. 'De koe is vóór afkalven gevaccineerd tegen het rota-coronavirus. Zij geeft deze antistof-

fen direct mee in de biest voor het kalf', vertelt hij. Na drie dagen melk van de eigen moeder gaat hij op dag vier over op twee keer twee liter kunstmelk. 'Daarna krijgen de kalveren twee keer 2,5 liter melk. Na veertien dagen gaan ze naar de groepshuisvesting en krijgen ze met de kalverdrinkautomaat zes liter geconcentreerde kunstmelk – 160 gram melkpoeder per liter – per dag.' In deze periode krijgen ze onbeperkt ruw- en krachtvoer. Als de kalveren 2,5 maand oud zijn, gaan ze over op kuilvoer en twee kilo kalverbrok per dag. Dit is nog geen hoog melkvoerschema

zoals volgens de onderzoekers van Trouw ideaal is, maar Hemstede wil daar misschien in de winter wel naartoe. 'De kalveren ontwikkelen zich goed: we streven naar een hoogte van 1,40 meter en een borstomvang van 1,70 meter voor inseminatie. De afkalfleeftijd van de vaarzen is 24,4 maanden,' zegt Hemstede over zijn veestapel. 'Maar als ik de opfokperiode nog iets kan verkorten door een hoog melkvoerschema te hanteren, scheelt me dat voerkosten en mest. Dat is een belangrijke reden om nog dit jaar te willen starten met een dergelijk schema.'

Figuur 1 – Metaboliseerbare energieopname (energie die wordt omgezet in groei) bij spenen op zes en op acht weken (bron: Eckert)

Figuur 2 – Krachtvoeropname (startbrok) bij spenen op acht, tien en twaalf weken (bron: Meale)

stapsgewijs of abrupt afbouwen – het beste zou werken’, vertelt Leal.

Uit het onderzoek blijkt dat jongvee gebaat is bij een hoog voerschema, laat afspenen en onbeperkt droogvoer gedurende de periode van afspenen. ‘Met een gewicht van 90 tot 95 kilo bij afspenen heeft een kalf pas echt een goede start,’ zegt Eile van der Gaast, productmanager young animal feeds bij Trouw Nutrition. ‘Dat is essentieel om uiteindelijk op dertien maanden te kunnen insemineren, af te kalven rond 22 maanden en meer melk te kunnen produceren. Dat is alleen te bereiken met een hoog voerschema.’

Energie uit melk halen

Het jongvee in het onderzoek kreeg ofwel een hoog voerschema met vier liter kunstmelk per gift, ofwel een laag voerschema met twee liter kunstmelk per maaltijd. Leal vertelt dat een beperking van het voer – in de eerste zes tot acht weken gaat het vrijwel altijd om beperking van de hoeveelheid melk – ervoor zorgt dat een kalf alle energie uit voer gebruikt voor onderhoud en niet voor groei en aanleg van het orgaanstelsel en ondersteuning van het immuunsysteem. Dat is zichtbaar in figuur 1, waarin de beschikbare hoe-

veelheid metaboliseerbare energie – energie die wordt omgezet in groei – is weergegeven. ‘De traditionele gedachte achter deze voerbeperking is dat kalveren die minder melk krijgen, eerder en meer droogvoer gaan vreten. Maar dat klopt niet’, zegt Leal. ‘Een kalf zal altijd binnen twee weken droogvoer gaan opnemen, ook als het in diezelfde periode een grote hoeveelheid melk krijgt.’

Kalveren die laat gespeend worden, nemen weliswaar in het begin iets minder startbrok op dan kalveren die vroeg gespeend worden, maar dat is weer gelijk als beide groepen dertien weken oud zijn (figuur 2). ‘De overgang naar een ander rantsoen moet zo geleidelijk mogelijk verlopen’, zegt Berends. ‘De verandering van vertering van melk naar fermentatie van ruw- en krachtvoer in de pens is een grote stap. Pensontwikkeling heeft tijd en geleidelijkheid nodig’, vervolgt ze. ‘Bij een te snelle verandering van het rantsoen ondervindt het dier stress, darmschade en de zogenaamde speedip in groei’, vervolgt ze. Volgens de onderzoeker is dat te voorkomen door later, in ieder geval na acht weken, te beginnen met spenen. ‘Bouw daarnaast de hoeveelheid melk geleidelijk, bijvoorbeeld in twee weken, af.’

Om de overgang van melk naar droogvoer soepel te laten verlopen moet er naast een hoog voerschema altijd onbeperkt ruw- en krachtvoer beschikbaar zijn. ‘Zo wordt zowel de groei als de totale drogestofopname verhoogd’, aldus Berends. Gehakseld stro heeft de voorkeur vanwege de constante kwaliteit en lage gevoeligheid voor bederf. Gemalen ruwvoer of als brok verstrekt ruwvoer is minder geschikt, omdat de fysieke structuur van ruwvoer belangrijk is voor herkauwactiviteit en pensontwikkeling.’

Protocolmatig werken

Ten slotte geven de onderzoekers nog een advies mee. ‘Uit het LifeStart-onderzoek blijkt dat kalveren die in ons onderzoeksprogramma volgens protocol werden gevoerd, weinig gezondheidsproblemen en zeer lage uitval hadden’, vertelt Berends. Dat is een aanwijzing dat gestandaardiseerde opfok, met voldoende biest, een stapsgewijze afbouw van melk, voldoende ruw- en krachtvoer en vers drinkwater, vrijwel altijd bijdraagt aan een betere jongveeontwikkeling. Ze vervolgt: ‘Voor elke veehouder is het waardevol om de jongveeopfok op een protocolmatige manier aan te pakken.’ |